

SWAP BEKLENTİSİ ÇÖZÜM GETİRİR Mİ?

Ülkemizin döviz gereksinimi aynen enflasyon, işsizlik gibi bir türlü radikal olarak çözilemeyen kronik sorunlarımızdan birisi. Döviz ihtiyacımız döviz gelirlerimizden her zaman daha fazla. Gelişmekte olan ülke olarak enerji hammaddesine sahip olmadığımızdan ve tasarruf kapasitemiz de sınırlı olduğundan dış kaynak ihtiyacımız her zaman gündemden düşmüyor. Geçmiş yıllarda (1957, 1960, 1980 ve 2000 yıllarında) yaşadığımız ekonomik ve siyasi krizlerde döviz gereksinimlerini karşılayamadığımız faktörü etkili olmuştur. Son yıllarda izlenen ekonomi politikalarımız iç tüketim ve inşaat ağırlıklı olup ucuz borçlanmalarla finanse edilince döviz ihtiyacımız Covid-19 sonrası yaşanan gelişmelerle daha da arttı. Son iki yılda ise gerek BDDK gerekse Merkez Bankasınca izlenen hatalı para politikaları (bağımsızlığını yitirmiş düzenleyici kurumlar nedeniyle) sonucu brüt ve net döviz rezervlerimiz her geçen gün eriyor. Yabancı çıkışı sadece son dört ayda 8,5 milyar doları aştı. Swap yükümlülüklerini de dâhil ettiğimizde son yılların en düşük net rezerv dönemlerini yaşıyoruz.

Bir diğer konu reel sektörün döviz borcu. Son iki yılda 53 milyar dolar borç ödenmesine karşın halen yüksek seviyelerde ve ödeme için dövize ihtiyaç var. Özel ve kamu toplam Türkiye'nin 69 milyar doları aşan borç servisi mevcut. Piyasaların canlanacağı beklentisi ile cari açığımızın tekrar gündeme gelmesi muhtemel Turizm gelirlerinin önemli ölçüde azalacağı, petrol fiyatlarının tekrar 34 doların üzerine doğru seyrettiği ortamda döviz dengeleri aleyhimize gelişecek. Zira ihracattaki azalma ithalattaki azalmadan çok fazla. Ekonomik canlanma ve döviz kuru seviyeleri ithalatı son zamanlardaki arttırılan gümrük vergilerine rağmen yükseltecek.

Yukarıda özetlenen döviz pozisyonlarının zayıflığı Türk Lirasının içeride dalgalanmasına neden oldu ve Dolar/TL 7-24lere kadar yükseldi. Ancak son zamanlarda ekonomi yetkililerinin G-20 ülkeleriyle swap görüşmelerinin yapıldığını açıklaması, piyasalarda Hazine'nin yalanladığı İngiltere ve Japonya ile swap anlaşması yapılacağı haberleri ile Katar'la mevcut 5 milyar dolar swap limitinin 15 milyar dolara çıkarıldığı haberi, Dolar/TL fiyatının geri gelmesine neden oldu. (Dolar/TL 6.80)

Gelelim esas konuya Swap anlaşmaları istenilen ölçüde yapılsa bile mevcut sorunlarımızın çözümü için yeterli mi? sorusunun cevabına. Bilindiği üzere swap anlaşmaları dövize ihtiyacı olan ülkelerin kendi yerel paralarını verip diğer bir ülkeden döviz alıp belli bir vadeyle takas yapma işlemidir. Genellikle kısa vadeli. Sonunda yerel paranızı teslim alırsınız, aldığınız döviz iade edersiniz. Kuşkusuz yaşanan zayıf rezerv pozisyonu ortamında bu tür anlaşmaların geçici de olsa rahatlatma yapacağı açıktır. Ancak önemli olan sizin makroekonomik sorununuza ilişkin ne yaptığınızdır. En son değerlendirme kuruluşu FITCH 3 Türk Bankasının (Garanti, Ziraat, Vakıfbank) görünümünü durağandan negatife çevirip Halk Bankasının notunu da düşürürken gerekçesini "ülkenin zayıf rezerv pozisyonunu yansıması" olarak açıkladı. Rezervlerinizi sürdürülebilir olarak arttırmak için orta ve uzun vadeli bir program yapmazsanız (Hatta B planlarını da içerecek şekilde) sadece swap anlaşmaları ile uzun vadede rahatlatıcı çözümler yaratamazsınız.

Kambiyo rejiminde 30 yıl önceki T.L'nin konvertibilitesi için başlattığımız yolu kendi kendimize sabote ediyoruz. Yurtdışı TL çıkışını kapatarak, işlem yasaklarını bir koyup bir kaldırarak (Euroclear ve Clearstream takas kuruluşlarına 18 Mayıs'ta getirilip 20 Mayıs'ta kaldırılan işlem yasakları gibi), yurtdışı kaynaklı 3 bankaya bir bacağı TL diğer bacağı döviz olan işlemleri önce yasaklayıp kısa süre sonra bu yasakları iptal ederek TL konvertibilitesini iyice yok ediyoruz. Swap anlaşmalarını yapmanın amacı T.L'nin dışarıya çıkışını kolaylaştırmak iken biz bunun aksine önlemler almaya çalışıyoruz. Bunun sonucunda da küresel ödemelerde 2017 yılındaki %0,25 payımızı 2019 yılında azaltmayla sonuçlandırarak dünya ödeme ligindeki 20. sıramızı Şili'ye kaptırıyoruz. (Uğur Gürses 20 Mayıs YETKİN REPORT)

Son yıllarda izlenen "her sorunun zaman içinde kendiliğinden çözüleceği" şeklinde özetlenen zamana yayma politikaları istisnai koşullar da bazen sonuç verebilir ancak uzun vadede bu yöntemlerle süreklilik kazanıldığı görülmemiştir.

M.Saim UYSAL

uysalsaim@gmail.com